

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

215

27.3.2008

Sicil Bürosu tarafından yayınlanan Basın Bülteni

EMİN VE DİĞERLERİ v. YUNANİSTAN

KARARLAR

TOURKIKI ENOSI XANTHIS VE DİĞERLERİ v. YUNANİSTAN

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bugün yazılı olarak *Emin ve Diğerleri v. Yunanistan* (Uygulama No: 34144/05) ile *Tourkiki Ettosi Xanthis ve Diğerleri v. Yunanistan* (No: 26698/05) davalarına ilişkin hükümlerini açıklamıştır.

Mahkeme, her iki durumda da İnsan Haklarına ilişkin olan ve Batı Trakya 'da (Yunanistan) yaşayan Müslüman Azınlık tarafından ihdas edilen kurumları kapsayan Avrupa Konvansiyonu **11. Maddesinin** (Birlik ve Derneklerin özgürlüğü) **ihlâl edildiğine**, oybirliği ile karar vermiştir.

Tourkiki Enosi Xanthis ve Diğerleri davasında da Mahkeme; söz konusu Konvansiyonun **6 / 1. Maddesinin** (makûl sürede adil/tarafsız ve doğru haber almak) **ihlâl edildiğine**, oybirliği ile karar vermiştir.

Konvansiyon 41. Maddesi (tam tatmin) kapsamında Mahkeme; *Emin ve Diğerleri* davasındaki davacıların maddiyat dışı mağduriyetinin tam tatmininin kendisinden doğan ihlâlin mevcudiyetini saptamıştır. *Tourkiki Enosi Xanthis ve Diğerleri* davasında Mahkeme; manevi zarar karşılığı olarak Tourkiki Enosi Xanthis derneği için 8.000 Avro (EUR) tazminata hükmetmiştir. (Kararlar, sadece Fransızca olarak mevcuttur.)

1. Başlıca Olaylar

Her iki davada da öne sürülerek, davacılar tarafından bahse konu edilen şikâyetler; Batı Trakya 'da mevcut olan ve Müslüman Azınlık tarafından ihdas edilmiş bulunan derneklerle ilgili olarak Yunan Mahkemeleri tarafından, alınan kararlardır.

Emin ve Diğerleri

Yedi davacı; Houlia Emin, Aisse Galip, Feriste Devetzioglou, Medina Bekiroglou, Aisse Molla Ismail, Eminet Mehmet Ahmet and Gioulsen Memet, Rodopi 'de (Yunanistan) yaşayan Yunan vatandaşlarıdır. 2001 yılı Mart ayında davacılar ile bölgedeki diğer kadınlar, "Rodopi Bölgesi Türk Kadınları Kültür Derneği" ni kurmuşlardır. Derneğin kuruluş statüsüne bağlı olarak amacı; "Rodopi 'li kadınlar için bir tanışma yeri oluşturmak" ve "üyeler arasında kardeşliği geliştiren sosyal, moral ve

manevi coşku yaratmak” için gereken her türlü faaliyette bulunmaktır.

6 Haziran 2001 tarihinde Yunanistan mahkemeleri, üyelerinin kökeni nedeniyle dernek adının kamuda yanlış yorumlara yol açabileceği muvacehesinde dernek tescil talebini reddetmişlerdir. İstinaf Mahkemesi, 2003 yılı Ocak ayında, Lozan Antlaşmasının sadece Batı Trakya bölgesindeki Müslüman Azınlığı –Türk Azınlıkları değil- haklar kapsamına aldığına gönderme yaparak bu kararı onaylamıştır, İstinaf Mahkemesi, derneğin adı ile birlikte durumundan kaynaklanan şartların, kamusal/toplumsal politikalara aykırı olduğuna da karar vermiştir. Davacıların Yasal Delillere dayanarak yaptığı temyiz başvurusu, 2005 yılı Nisan ayında reddedilmiştir.

Tourkiki Enosi Xanthis ve Diğerleri

Davacılar; Tourkiki Enosi Xanthis ve “Academic Graduates' Circle of the minority in Western Thrace” isimli iki dernek ile sekiz Yunan vatandaşdır: Galip Galip, Ahmet Mehmet, Orhan Hatzibraim, Ahmet Faikoglou, Birol Akifoglou, Loutfie Nihatoglou, Hiousniou Serdarzade, Rassim Hint.

Birinci davacı dernek olan Tourkiki Enosi Xanthis; “Türk Xanthi Gençlik Evi” adı altında ve 1927 yılında kurulmuştur. Derneğin kuruluş tüzüğüne bağlı olarak amacı; “Batı Trakya ‘daki Türklerin” kültürünü korumak ve geliştirmek ile onlar arasında dostluk ve dayanışma sağlanmaktır. Davacı dernek 1936 yılında ismini geniş bir taleple “Xanthi Türk Derneği” olarak değiştirmiştir. Ancak 1983 yılı Kasım ayında, derneğin “Türk” adını herhangi bir belge, mühür, imza veya işarette, herhangi bir biçimde kullanmasını yasaklayan bir karar yayınlanmıştır.

1986 yılı Mart ayında Yunan mahkemeleri, toplumsal politikalara aykırı davranışlar sergilediğini öne sürerek; derneğin feshine karar vermişlerdir. Trakya İstinaf Mahkemesi, 25 Ocak 2002 tarihinde bu kararı onaylamıştır.

Mahkeme, derneği Lozan Antlaşmasına aykırı bulmuş ve Trakya Müslüman Azınlığını temsil eden bazı üyelerin; “azınlık üzerinde aşırı baskı uyguladığına” karar vermiştir. Mahkeme, diğer hususlar arasında; dernek başkanının Türkler tarafından organize edilen bütün konferanslara katıldığına ve “Batı Trakya Türklerine” yönelik günlük Türkçe bir mektup yayınladığına da özellikle vurgu yapmıştır. 2002 yılı Nisan ayında, birinci davacı dernek yasal delillerle temyize gitmiş ve buna bağlı olarak diğer dokuz davacı da, Tourkiki Enosi Xanthis ‘in desteklenmesi açısından davaya müdahil olmuşlardır. Nihayetinde

temyiz talebi, 2005 yılı Şubat ayında reddedilmiştir.

2. Prosedür ve Mahkemenin oluşumu

Entin ve Diğerleri davasındaki davacı 19 Eylül 2005 tarihinde ve **Tourkiki Enosi Xanthis ve Diğerleri** davasının davacıları ise 15 Haziran 2005 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuşlardır.

Yedi adet hâkimin yer aldığı Hâkimler Heyetini oluşturan üyeler, aşağıda belirtilmiştir:

Nina **Vajtf** (Hırvat) **Başkan**;
Khanlar **Hajiyev** (Azerbaycan);
Dean **Spielman** (Lüksemburg);
Sverre Erik **Jebens** (Norveç);
Giorgio **Malinverni** (İsveç);
George **Nicolaou** (Kıbrıs); hakimler,
Petros **Pararas** (Yunanistan); geçici hakim

Ve Soern **Nielsen**, Sicil Kayıt Bölümü.

3. Karar özeti

Şikâyetler

Şikâyetler, özellikle 11. Madde (birlik ve derneklerin özgürlüğü) ile 14. Maddeye (ayrımcılığın yasaklanması) dayanmakta olup; Yunan mahkemelerinin kayıt talebini reddetmesinden şikâyetçi olan Emin ve Diğerleri davasındaki davacıların talepleri ile Tourkiki Enosi Xanthis ve Diğerleri davasında derneğin feshine ilişkin mahkeme kararına itiraz eden davacıların savlarından oluşmaktadır. Ayrıca Tourkiki Enosi Xanthis ve Diğerleri davasında yer alan davacıların şikâyetleri; yargılama sürecinin aşırı uzaması konusuna ilişkin 6 / 1. Madde kapsamına da girmektedir.

Mahkemenin Kararı

Tourkiki Enhosi Xanthis ve Diğerleri açısından Mahkeme; 11. Madde ile 14. Maddeye dayanan şikâyetlerin, sadece Tourkiki Enosi Xanthis Derneği ile aşağıda belirtilen davacılar açısından geçerli olduğunu beyan etmiştir: Orhan Hatziibraim, Ahmet Faikoglou, Birol Akifoglou. Loutfie Nihatoglou, Hiousniou Serdarzade, Rassim Hint.

Mahkeme, 6 /1. Maddeyi esas alan şikâyetlerin sadece Tourkiki Enosi Xanthis açısından geçerli olduğunu beyan etmiştir.

Madde 11

Emin ve Diğerleri

Öncelikle yerel yasalara bağlı olarak ortaya konulan delilleri ve yerel mahkemelerin bunlardan önce yaptığı değerlendirmeleri yinelerken, mevcut bulgular ve yasalar bağlamında inceleyen Mahkeme; Yunan mahkemeleri tarafından verilen “Rodopi Bölgesi Türk Kadınları Kültür Derneği” isminin tek başına kamusal/toplumsal politikalar açısından bir tehlike oluşturduğu konusunda tatmin edici gerekçe bulamamıştır. Dernek hiçbir zaman tescil edilmemiş ve dolayısıyla davacıların amaçlarını doğrulayan herhangi bir gözlemin yapılması da mümkün olamamıştır.

Mahkeme, derneğin gerçek hedefinin Yunanistan ‘daki etnik azınlığı tahrik etmek varsayımını gerçekleştirmeye yöneldiğini belirten gözlemlerde bulunmadığı gibi, bunun demokratik topluma zarar vermek amacı taşıdığını söylemek de mümkün değildir. Üyelerinin hak ihlâli veya antidemokratik veya anayasaya aykırı durumlarını gösteren bir belirti de yoktur. Mahkeme, bunun da ötesinde; Yunan mahkemelerinin uygulamada amaçlardan sapma veya tüzüğe aykırı hareket gördüğü ya da yasaya aykırı davranıldığı takdirde derneğin feshedilmesine yönelik herhangi bir çaba göstermediği hususunu not etmiştir. Bu görüşler bağlamında Mahkeme, 11. Maddenin ihlâl edildiğini oybirliği ile karara bağlamıştır.

Tourkiki Enosi Xanthis ve Diğerleri

Mahkeme, öncelikle davacı derneğe uygulanan fesih önleminin radikal doğasına gönderme yapmıştır. Derneğin, yaklaşık yarım yüzyıldır bütün faaliyetlerini hiçbir engelle karşılaşmadan yürüttüğünü, ayrıca not etmiştir. Bunun da ötesinde Yunan mahkemeleri, başlıktaki hangi unsurun veya dernek tüzüğündeki hangi beyanın; toplumsal/kamusal politikalara karşı olduğu konusuna açıklık getirmemiştir.

Mahkeme, davacı derneğin gerçek hedefinin Yunanistan ‘daki etnik azınlığı tahrik etmek varsayımını gerçekleştirmeye yöneldiğini belirten gözlemlerde bulunmadığı gibi, bunun demokratik topluma zarar vermek amacı taşıdığını söylemek de mümkün değildir. Tarihsel gerçeklere/geçmişle dayalı olarak bir ülkede farklı kültürlere

mensup azınlıkların mevcudiyetinin doğal karşılanması gerektiği gerçeği yinelenirken bu kültürlerin; demokratik toplum anlayışı çerçevesinde uluslararası yasaların ilkelerine bağlı olarak tolere

edilmesi, korunması ve kollanması gerektiği de vurgulanmıştır. Ayrıca Mahkeme; Trakya İstinaf Mahkemesinin dayanak olarak gösterdiği unsurlardan; davacı derneğin tüzük amaçlarına aykırı hareket etmeye yöneldiğini belirten herhangi bir sonuç çıkartılmasının mümkün olmadığını da göz önüne almıştır. Bunun da ötesinde dernek başkanının veya üyelerinin; şiddet kullandığını, zorbalığa başvurduğunu, ayaklanmalara yol açtığını ya da başka herhangi bir biçimde demokratik ilkeleri reddettiğini gösteren hiçbir delil yoktur. Mahkeme, dernek özgürlüğünün, yasal bir çerçevede içinde ve kendi etnik kimliklerine olan inançları bağlamında her bireye tanınan haklar olarak mütalâa edildiğini göz önüne almıştır. Bunun yanı sıra yetkililere çok kötü veya kabûl edilemez olarak yansıyan bazı görüntü veya mesajların kullanılması, bunların yayılması; otomatik olarak kamu/toplum politikasına veya ülkenin toprak bütünlüğüne karşı tehdit oluşturduğu şeklinde yorumlanmamalıdır. Bu görüşler bağlamında Mahkeme, 11. Maddenin ihlâl edildiğini oybirliği ile karara bağlamıştır.

11. Madde ile bağlantılı olarak 14. Madde

Her iki davada da Mahkeme, davacıların* 14. Maddeyi esas alan şikâyetlerinin 11. Madde ile bağlantılı olarak ayrı incelenmesine gerek olmadığı kararına varmıştır.

Madde 6 / 1

Mahkeme, davacı Tourkiki Enosi Xanthis derneğinin şikâyeti konusunda ise; bu kurum tarafından açılan davanın, 21 yıldan fazla devam ettiği noktasına önemle vurgu yapmıştır. Davanın koşullarına gönderme yapılarak, bu sürenin çok fazla olduğunu ve "kabûl edilebilir süre" kavramını karşılayamadığı da belirtilmiştir. Bu görüşler bağlamında 6 / 1. Maddenin ihlâl edildiği; oybirliği ile karara bağlanmıştır.

Mahkemenin kararlarına, (<http://www.echr.coe.int>) adresindeki internet sitesinden ulaşılabilir.

*Basın başvuru noktaları

Emma Hellyer (telefon: 00 33 (0)3 90 21 42 15)

Tracey Turner-Tretz (telefon: 00 33 (0)3 88 41 35 30)

Paramy Chanthalangsy (telefon: 00 33 (0)3 90 21 54 91)

Sania Ivedi (telefon: 00 33 (0)3 90 21 59 45)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa Konseyine Üye Ülkeler tarafından; 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonunun ihlâlinden kaynaklanan sorunları çözmek amacıyla ve 1959 yılında Strazburg 'da kurulmuştur.

¹ Konvansiyonun 43. Maddesi kapsamında, Mahkeme Heyetinin kararından sonraki üç ay içinde, davanın taraflarından herhangi birisi, istisnai durumlarda; dava için 17 üyeli Mahkeme Yüksek Kuruluna başvurabilir. Bu durumda beş üyeden oluşan bir heyet, davadan kaynaklanan bir sorun veya genel öneme sahip baskın bir unsur olup olmadığını araştırır, Konvansiyon veya bağlı protokollerin nasıl uygulandığını inceleyerek Yüksek Kurulun nihai kararı vermesini gerektiren herhangi bir durumun mevcut bulunup bulunmadığına karar verir. Herhangi bir sorun veya durum ile karşılaşılmadığı takdirde heyet, nihai yargılama talebini reddeder. Diğer durumlarda ise Heyetin yaptığı yargılama sonucu aldığı karar; üç aylık sürenin sona ermesiyle veya tarafların söz konusu başvuruyu yapmayacaklarını beyan etmeleri halinde, daha da erken bir tarihte, nihai karar olarak onaylanmış olur.

Sicil tarafından düzenlenen bu özet, Mahkemeyi bağlamaz.